

Ковальчук С.В.

студентка,

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ

Реалізація інноваційної моделі розвитку України передбачає створення сучасної системи нормативного регулювання відносин у сфері охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності, яка б забезпечувала надійний захист прав суб'єктів творчості (авторів, виконавців, винахідників), гарантувала їх визнання та охорону від можливих правопорушень.

Норми чинного законодавства, що визначають види й істотні умови цих договорів, досить часто суперечать одна одній або обмежуються лише поверхневою регламентацією правовідносин, що виникають з приводу укладання та виконання договорів у сфері інтелектуальної власності.

У межах приватного права, зокрема права інтелектуальної власності, ліцензія розуміється як дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності в обмеженій сфері. Так, відповідно до ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [1] власник патенту має право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійного договору.

ЦК України встановлює, що ліцензія на використання об'єкта інтелектуальної власності може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного чи іншого цивільно-правового договору. Щодо другого випадку оформлення ліцензії сумнівів не виникає. Ліцензія, тобто дозвіл на використання майнових прав інтелектуальної власності завжди є частиною ліцензійного договору, про що зазначається у ст. 1109 ЦК України, яка наголошує на визначення у ліцензійному договорі виду ліцензії та сфери використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Ліцензія у формі ліцензійного договору може також включатися до змісту інших цивільно-правових договорів. Так, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності повинен визначати способи й умови використання цього об'єкта замовником (ч. 2 ст. 1112 ЦК України). Вбачається, що способи й умови використання майнових прав інтелектуальної власності на створений за замовленням об'єкт мають визначатися сторонами у вигляді ліцензійного договору, що нарівні з положеннями про створення за замовленням об'єкта інтелектуальної власності формують основний зміст договору, встановленого ст. 1112 ЦК України.

Пленум Вищого господарського суду України у п. 47 постанови зазначає, що у практиці продажу примірників комп'ютерних програм застосовується декілька видів ліцензій і ліцензійних договорів для надання користувачам цих програм певного обсягу прав щодо їх використання [2]. Такі договори, за загальним правилом, є договорами приєднання (ст. 634 ЦК України). Таким

чином, у практиці роздрібного продажу примірників комп'ютерних програм пропозиція укласти ліцензійний договір, як правило, надходить від суб'єкта авторського права. Це, зокрема, означає, що коли в даному договорі не зазначено місце його укладення і він є зовнішньоекономічним, до його форми підлягає застосуванню право країни місця проживання суб'єкта авторського права – фізичної особи або право країни місцезнаходження суб'єкта авторського права – юридичної особи (ст. 31 Закону України «Про міжнародне приватне право»).

Слід зазначити, що згідно із ч. 3 ст. 31 Закону України «Про міжнародне приватне право» форма зовнішньоекономічного договору, якщо хоча б однією стороною є громадянин України або юридична особа України, укладається в письмовій формі незалежно від місця його укладення. Тому згідно із законодавством України ліцензія на використання комп'ютерної програми незалежно від громадянства учасників договірних відносин завжди має укладатися у письмовій формі.

Тому, потрібно звернути увагу на неможливість укладення ліцензійного договору про використання комп'ютерної програми шляхом вчинення конклюдентних дій, у тому числі шляхом фактичного погодження з умовами ліцензії при інсталяції програмного забезпечення.

У навчальній літературі ліцензію інколи порівнюють із довіреністю як видом односторонніх правочинів [5, с. 569]. Кодинець А. вважає, що для такого порівняння немає правових підстав [4, с. 23]. Довіреність є односторонньою угодою, що визначає повноваження представника, тому її видача не вимагає його згоди [3], а надання ліцензії носить оплатний характер, тому майбутній ліцензіат вправі відмовитися від ліцензії чи вимагати її оформлення на інших умовах. Іншими словами, дозвіл на використання майнових прав інтелектуальної власності (ліцензія) як такий має двосторонній характер, а тому його не можна беззастережно віднести до категорії односторонніх правочинів, до яких належить довіреність.

Ліцензію не можна трактувати як вид договору у сфері розпорядження правами інтелектуальної власності, про що зазначає ст. 1108 ЦК України. Вона є не одностороннім правочином, а лише умовою ліцензійного договору, що стосується обсягу повноважень щодо наданих ліцензіату майнових прав інтелектуальної власності.

ЦК України передбачає, що предметом ліцензійного договору можуть бути права на використання об'єкта інтелектуальної власності, які є чинними на момент його укладання (ч. 5 ст. 1109). Згідно із згаданою нормою об'єктом ліцензійного договору може бути лише зареєстрований об'єкт промислової власності, оскільки права, що впливають із державної реєстрації, виникають у заявника після видачі відповідного правоохоронного документа (патенту чи свідоцтва). У той самий час їх чинність може пов'язуватися законодавцем із більш ранньою датою. Зокрема, майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку є чинними протягом десяти років з дати, наступної за датою подання заявки на торговельну марку (ст. 496 ЦК України), проте реалізувати право на видачу ліцензій може лише власник свідоцтва, оскільки лише власник свідоцтва згідно із ст. 16 Закону України «Про охорону прав на

знаки для товарів і послуг» має право дати будь-якій особі дозвіл на використання знака на підставі ліцензійного договору [4, с. 25]. Проте, у зв'язку з таким формулюванням законодавства, особа-заявник протягом тривалого періоду експертизи заявки позбавлена права укласти попередній ліцензійний договір, тобто договір, сторони якого зобов'язуються протягом певного строку укласти ліцензійний договір у майбутньому на умовах, встановлених попереднім договором. Крім того, особа позбавлена можливості укласти ліцензійний договір із відкладальною умовою (наприклад, з умовою про набрання ним чинності з дати видачі правоохоронного документа).

Можливість укладання договорів щодо об'єктів, які будуть набуті у майбутньому, допускається цивільним законодавством України. Так, згідно із ст. 656 ЦК України предметом договору купівлі-продажу може бути товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому. Предметом застави також може бути майно, яке заставадавець набуде після виникнення застави – майбутній урожай, приплід худоби тощо (ст. 576 ЦК України).

Законодавство України містить особливу вимогу до змісту ліцензійного договору про надання права на використання торговельної марки. Ліцензійний договір на торговельну марку повинен містити умову про те, що якість товарів і послуг, виготовлених чи наданих за ліцензійним договором, не буде нижчою від якості товарів і послуг власника свідоцтва і останній здійснюватиме контроль за виконанням цієї умови (ч. 8 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг») [7]. Закріплення цієї правової норми пов'язується з реалізацією основного призначення торговельної марки – забезпечити індивідуалізацію товарів і послуг відповідного виробника. Споживачі при виборі продукції орієнтуються, насамперед, на торговельну марку ліцензіара. Тому укладання ліцензійного договору не повинно передбачати зміну уподобань споживачів до товарів, позначених відповідною маркою. Тому якість товарів, виготовлених ліцензіатом, має бути не нижчою від якості товарів ліцензіара. Проте, не завжди власник свідоцтва здійснює виробництво товарів чи надання послуг із використанням торговельної марки. Національне законодавство не містить обов'язкової вимоги щодо наявності правового статусу підприємця для заявника чи власника торговельної марки. Тому у сфері практичної площини не завжди може бути реалізована зазначена умова ліцензійного договору. Разом із тим не закріплення положення про якість у змісті ліцензійного договору може бути підставою для визнання його неукладеним, оскільки сторони не погодили всі істотні умови такого договору, передбачені чинним законодавством [4, с. 26].

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 року № 3687-ХІІ (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України від 15.02.1994. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
2. Постанови Пленуму ВГСУ від 17.10.12 р. № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

3. Цивільне право України. Особлива частина : підруч. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К., 2010. – 1176 с.
4. Кодинець А. Проблеми нормативного регулювання ліцензійного договору [Текст] / А. Кодинець // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 1. – С. 22–26.
5. Право інтелектуальної власності / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К., 2007. – 696 с.
6. Цивільний кодекс України. Статті: 496, 576, 634, 656, 1109, 1112.
7. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.93 р. № 3689-ХІІ // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

Маршак Ю.О.

студентка,

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

ПРАВА ЖІНОК В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Визнання прав і свобод людини на сьогодні розкриває сутність діяльності кожної держави. На даний час у світі сформувались різні думки з приводу прав жінок. Все більше і більше країн почали визнавати дискримінацію жінок у соціумі. Європейські жінки не бояться впевнено говорити про власні права і вимагати їх дотримання. Феміністські рухи набули великого значення у ХХІ столітті. Україна теж не відстає від сучасних тенденцій рівності чоловік і жінок. Визначення в Конституції України принципу рівноправності жінок і чоловіків свідчить про вихід Української держави й громадянського суспільства на європейський і світовий рівень розв'язання гендерних проблем. Проте чи визначає сучасне законодавство реальну ситуацію в Україні?

Формально в Україні існують профільні закони «Про забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок», «Про засади запобігання і протидії дискримінації в Україні» та інші. Проте фактично на разі існує низка факторів, які перешкоджають повному виконанню цих законів. Перш за все це низька обізнаність жінок, особливо у сільській місцевості. Жінки в переважній більшості навіть не здогадуються про існування законів, які забезпечують гендерну рівність. Нажаль, влада не займається інформуванням громадян нашої держави про новостворені закони та можливості їх використання. Ще однією значною проблемою цих законів є сприйняття їх текстів як абстрактних конституцій, де саме положення розглядається формально, без чіткого плану вирішення конкретних життєвих ситуацій.

Найбільшій дискримінації українська жінка зазнає у професійній сфері. Роботодавці відверто не приховуючи визначають заробітну платню жінки на 80% меншу ніж чоловіку в однакових умовах виконання однієї роботи. Про це зазначив віце-прем'єр-міністр Павло Розенко під час першого Українського жіночого конгресу, передає Еспресо. «Перше півріччя 2017 року показало нам, що середньомісячна зарплата жінок становить лише 80%